

مدل حمایت اجتماعی ادراک شده و بهزیستی روان‌شناختی بر اعتیاد به اینترنت در آموزش مجازی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهرستان ساوه)

زهره حاصلی*

حسن شمس اسفندآباد**

بهشته نیوشا***

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مدل حمایت اجتماعی ادراک شده و بهزیستی روان‌شناختی بر اعتیاد به اینترنت و در آموزش (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهرستان ساوه) انجام شده است. روش پژوهش توصیفی همبستگی با هدف دستیابی به مدل از طریق مدلیابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان ۱۵-۱۹ ساله شهرستان ساوه بود که در نیمسال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ مشغول به تحصیل بودند. بدین منظور تعداد ۲۹۰ نفر آزمودنی به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف فرم کوتاه (۲۰۰۲)، مقیاس استرس کرونا سلیمی و همکاران (۱۳۹۹)، پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸)، پرسش‌نامه نوموفوبیا یلدریم کوریا (۲۰۱۵)، مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده چند بعدی زیمت و همکاران (۱۹۸۸) استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که الگوی نهایی پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است و تمامی متغیرهای برون‌زا و میانجی موجود در مدل (استرس کرونا، اعتیاد به اینترنت، نوموفوبیا، حمایت اجتماعی ادراک شده، پیش‌بینی نمایند. هم‌چنین اثر مستقیم استرس کرونا، اعتیاد به اینترنت و نوموفوبیا معنادار بود. براساس مدل به دست آمده اثر غیرمستقیم استرس کرونا، اعتیاد به اینترنت و نوموفوبیا به واسطه حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر روی بهزیستی روان‌شناختی معنادار بود.

واژگان کلیدی

اعتیاد به اینترنت، آموزش مجازی، حمایت اجتماعی، بهزیستی روان‌شناختی، فن‌آوری ارتباطات.

* دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران

** گروه روانشناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران

*** دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران

مقدمه

مدرسه مهم ترین سازمان علمی آموزشی است که دانش آموزان جهت کسب مهارت و اخذ مدارک مهارت به آن رجوع می کنند و اهمیت خاصی دارد. یونسکو اعلام کرد که دانش آموزان همه مقاطع تحصیلی به ویژه دبیرستان و به خصوص دختران در سراسر دنیا از دسترسی به کلاس های مجازی به دلیل شیوع اپیدمی کرونا محروم شده اند (Fumero, Peñate, Oyanadel & Porter.2020) تغییر ناگهانی باعث دگرگونی فرآیند آموزش حضوری به آموزش مجازی شد رویکرد استفاده از یاددهی و یادگیری مجازی در مقاطع مختلف با مشکلات و دشواری های پیش بینی نشده ای همراه بود؛ عواملی مانند نبود حمایت اجتماعی عمومی از آموزش، دانش آموزان (Li, Wang, Xue & et al.2020) نبود مهارت های آموزش مجازی، استفاده نابجا و اعتیاد گونه از اینترنت به جای یادگیری که آموزش در عرصه ملی تحت تأثیر قرار داده است (Vargas-Halabi, 2017, MoraEsquivel,&Siles, 2020)، مشکل دیگر مدارس کاهش عمق یادگیری در فراشناخت دانش آموزان بود. توجه به الزامات و حداقل ها در محیط های یادگیری مجازی^۱ می تواند بخشی از چالش های یادگیری را حل و فصل کند اما کافی نخواهد بود (Karimi,2020). موفقیت یادگیری در نظام های آموزشی به عوامل متعددی بستگی دارد (Cao.2020) که از این عوامل اینترنت^۲ پرسرعت، زیرساخت های فن آوری ارتباطات^۳ مؤثر، محیط مجازی غنی شده می توان اشاره کرد (Sabzh,2020) اما کافی نیستند و عواملی دیگر انسانی نیز در بهبود بهره گیری از فضای مجازی دخیل هستند؛ عواملی مانند سواد اطلاعاتی، حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان شناختی و انعطاف پذیری شناختی، بهزیستی روان شناختی که مؤلفه های فراشناختی در حیطه یادگیری هستند می تواند در آموزش مجازی تأثیر شگرفی خلق کنند (Winzer, Vaez, Lindberg et al.2021)، هم راستا یا سیاست های مدیریت آموزشی و تقویت فن آوری نیروی انسانی متخصص، می تواند یک آموزش

1 Virtual learning

2 Internet

3 information technology

موفق در آموزش و پرورش ارائه دهند (Charron, 2015). البته باید اشاره شود امکانات و شرایط سخت‌افزاری و نرم‌افزاری می‌تواند فضای آموزش الکترونیک^۱ را به سمت موفقیت یادگیری سوق دهد (Nacife, 2019). ضرورت پرداختن به موضوع بهزیستی روان‌شناختی از طرفی ناشی از وجود مسائل و مشکلات مربوط به دنیای مدرن و دهکده جهانی است (Stufano, Lucchese, Stahl et al, 2022). در زمانی که جهانی شدن در تمام کشورها مطرح است و این جهانی شدن در تمام مسائل مثبت و منفی باهم اتفاق افتاده است؛ چنان‌چه در چند سال اخیر شاهد شیوع ویروس کرونا در کل جهان بودیم و تمامی مردم جهان کم و بیش شرایط مشابهی را در این دوران شیوع ویروس و شرایط تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها و تمامی ادارات و مشاغل تجربه کردند و دچار استرس کرونا شدند (Al-Rabiaah, Tamsah, Al-Eyadhy et al, 2020). به ناچار مدیران آموزشی به حمایت اجتماعی ویژه‌ای در دوره کرونا و پسا کرونا در حیطه آموزش داشتند. مدیران آموزشی در رشته‌های مختلف هستند که نقش ویژه‌ای در موفقیت سیستم یادگیری مجازی ایفاء کردند که اگرچه کاملاً بی نقص نبود اما تنها راهبرد حرفه‌ای در دوره کرونا حمایت اجتماعی از دانش آموزان جهت کاهش استرس ناشی از کرونا و افزایش بازدهی یادگیری بود (Cheraghi, Batmani Shirbegi, 2019) و معلمان و والدین مسئولیت خطیرتری را عهده دار شدند خصوصاً کشور ما در مدیریت آموزش مجازی با مشکلات متعددی روبه‌رو بود و تجربه کافی در مهار این بحران تحصیلی نداشت (Ghasemi & Hassanzadeh, 2017). از سوی دیگر، امروزه یکی از نگرانی‌های والدین و معلمان نسبت به نوجوانان، استفاده بیش از حد آنان از اینترنت و تلفن همراه است. استفاده از اینترنت و تلفن همراه که از دهه‌های قبل افزایش یافته بود در این دوران کرونا به دلیل آنلاین شدن مدارس و دانشگاه‌ها، دورکاری ادارات و شرکت‌ها به شدت افزایش یافته است (Duan & Zhu, 2020). در آمار مرکز آمار ایران (۱۳۹۵) آمده است که ایران با داشتن ۵۶ میلیون و ۷۰۰ هزار کاربر که معادل ۷۰ درصد جمعیت است مقام سیزدهم کاربران اینترنت جهان را به خود اختصاص داده است. هم‌چنین،

۵۰ درصد کاربران در گروه سنی ۱۰-۲۹ سال هستند (Akbarvand, Mirhashmi and Beshardoost, 2020). به موازات استفاده‌های مثبت از اینترنت، کاربرد افراطی از آن موجب اعتیاد به اینترنت و تأثیرات مخرب بر انسان‌ها به ویژه نوجوانان و جوانان که کاربران اصلی هستند، می‌شود (Mousavi and Fathi Chegini, 2022). آثار منفی مانند افسردگی، وسواس سایبری، انزوای اجتماعی، عدم یادگیری مهارت‌های جدید، عدم احساس نشاط و سازندگی، فرو رفتگی بیش از حد در اینترنت و احساس گناه از اعتیاد اینترنتی از عوارض اعتیاد به اینترنت هستند (Kashif, 2020). با توجه به مسائلی که مطرح شد توجه به بهزیستی روان‌شناختی ضروری می‌رسد. هم‌چنین ساختار سنی کشورمان جوان است و حجم عظیمی از آن را دانش‌آموزانی که در سنین نوجوانی قرار دارند تشکیل می‌دهند؛ یعنی حجمی معادل ۲۵ درصد جمعیت کشور که طبق مطالعات مرکز آمار کشور (1395) این جمعیت برابر ۱۹ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر اعلام شده است. پس شناخت وضعیت روانی و مشکلات آن‌ها از اهمیت و اولویت برخوردار است (Hassanpour, 2020). بدیهی است نسل جوان و نوجوان ما در راه پرورش و تربیت اجتماعی می‌تواند هدایت‌گر فردای جامعه باشند و این هدایت‌گری نیازمند سلامت روان و بهزیستی روان آنان است. علی‌رغم اهمیت این موضوع در بین نوجوانان کشور به‌طور همه‌جانبه تلاشی صورت نگرفته است (Ryan & Deci, 2019). بنابراین بررسی مؤلفه‌های روان‌شناسی در حوزه نوجوانان تعددی داشته و دارد. این تعدد بررسی‌ها در حوزه بهزیستی روان‌شناختی مستثنی نیست اما تا کنون مدلی برای بهزیستی روان‌شناختی بر اساس استرس کرونا، اعتیاد به اینترنت و نوموفوبیا همراه با نقش عوامل واسطه‌گری مانند عوامل روان‌شناختی چون سرسختی، انعطاف‌پذیری شناختی حمایت اجتماعی در کنار هم مورد بررسی قرار نگرفته است بنابراین توجه به این حوزه در بین نوجوانان یک موضوع استراتژیک برای کمک به نسل آینده محسوب می‌شود. (Mohammad Khani & Hosseini Sadeghi, 2020)، در تلاش برای تعریف بهزیستی روان‌شناختی ابتدا باید کوشید تا معنای سلامت به‌عنوان یک مفهوم تعریف شود. معمول‌ترین تعریف از سلامت در اساسنامه «سازمان بهداشت جهانی» ارائه شده است که عبارت‌اند از «حالت خوب بودن

کامل، از نظر جسمی و روانی و اجتماعی و این به معنای بیماری و ناتوانی نیست» (World Health Organization, 1964). این تعریف جنبه‌های مثبت و منفی دارد. در قسمت اول، این تعریف سلامت با عبارت مثبت بیان شده (هنوز یک کیفیت مثبت یعنی خوب بودن) و در قسمت دوم، تعریف سلامت از دیدگاه منفی در نظر گرفته شده، چرا که کلمات فاقد بیماری و ناتوانی را به کار برده است (2018) (Bushuyev&Verenych). همچنین کاپلان سلامت روانی را به شکل ذیل تعریف کرده است: سلامت روانی عبارت است از حالتی از رضایت روانی و این احساس که فرد می‌تواند با جامعه کنار بیاید و موقعیت‌های شخصی و ویژگی‌های اجتماعی برای او لذت‌بخش است (Taqvae Yazdi, 2020). از نظر نظریه‌پردازان معاصر در شرایطی که تهدید جسمی برای انسان ایجاد شود تهدید روانی نادیده گرفته می‌شود، در حالی که سلامت روانی پایدار یکی از کلیدهای اصلی مبارزه با این بیماری همه‌گیر و بازسازی جامعه بعد از یک بیماری همه‌گیر می‌باشد (karbolayi, 2020). همه‌گیری این ویروس و اقداماتی مانند قرنطینه، فاصله اجتماعی، شست و شوی مداوم دست‌ها و استفاده از ماسک می‌تواند سلامت روان افراد را تحت تأثیر قرار دهد). نگرانی در مورد سلامت خود و عزیزان شاید منجر به ایجاد یا تشدید ترس، اضطراب و افسردگی گردد (Akbarvand, Mirhashmi and Beshrdoost, 2020). که با طولانی شدن این روند اختلالاتی مانند اختلالات اضطرابی از جمله اضطراب، وسواس اجباری، استرس و استرس پس از سانحه به وجود می‌آیند (Mehdi, 2020)، استرس به معنای فشار، واژه‌ای است که از فیزیک به عاریت گرفته شده و امروزه برای بیان فشار روان‌تنی کاربرد عام یافته است. استرس حالتی است در روان و تن که ناشی از وارد شدن فشارهای روحی یا جسمی به فرد است (karbolayi, 2020). این استرس یک عامل آسیب‌زا برای دانش‌آموزان در دوره کرونا بود که بنا بر شواهد موجود آمارهای همه‌کشورها تأثیر شدیدی بر افت تحصیلی دانش‌آموزان داشت (Mehdi, 2020). گرچه سعی شد با تقویت آموزش مجازی این افت و نوسان آموزش نرمال شود؛ اما نتایج پژوهش‌ها آمار خوشایندی را نشان نداد (Mousavi and Fathi Chegni, 2022). مشکل دیگری که همزمان با این رخدادهای ناگوار پدیدار گشت افزایش

آمارهای جهانی اعتیاد به اینترنت نوجوان دانش آموز بود که یکی دیگر از چالش‌های پیش روی مدیران آموزشی و روان‌شناسان اجتماعی قرار داد. اعتیاد به اینترنت نیز نوعی اعتیاد رفتاری است که تشخیص استفاده عادی یا اعتیاد گونه از آن بسیار مشکل است و تعاریف مختلفی برای آن ذکر شده است. استفاده بیش از حد و بیمارگونه از اینترنت که باعث دور شدن افراد از دوستان و خانواده شود و اختلالات رفتاری یا شخصیتی را در آنان ایجاد کند اعتیاد به اینترنت نامیده می‌شود. این اعتیاد که سرآمد همه اعتیادهای رفتاری است رشد روزافزونی پیدا کرده و عوارض ناگواری به همراه دارد و همانند تمامی انواع دیگر اعتیاد با علائمی هم‌چون اضطراب، افسردگی، کج خلقی، بی‌قراری، تفکرات وسواسی، کناره‌گیری، اختلالات عاطفی و از هم گسیختگی روابط اجتماعی همراه است. با پیشرفت فن‌آوری، چالش‌های جدیدی نیز به زندگی روزانه اضافه می‌شوند و انواع جدیدی از ترس‌ها ظهور پیدا می‌کنند که از آن‌ها به اصطلاح ترس‌های فن‌آوری یاد می‌گردد. افزایش استفاده و نفوذ تلفن‌های همراه در عادات و رفتارهای زندگی روزانه تغییراتی را به وجود آورده است و ممکن است مشکلات مهمی را برای افراد ایجاد کند (Villani et al. 2021). در چنین دوره‌ای یکی از مشکلاتی که ممکن است توسط گوشی‌های هوشمند ایجاد شود نوموفوبیا (فوبی تلفن همراه) است. نوموفوبیا ترس از عدم توانایی برای برقراری ارتباط از طریق گوشی همراه و یا اینترنت است و اصطلاحی است که به مجموعه‌ای از رفتارها یا نشانه‌های مرتبط با استفاده از گوشی‌های همراه اشاره دارد. نوموفوبیا یک ترس موقعیتی مرتبط به آگورافوبیا است (Akbarvand, Mirhashmi and Beshardoost. 2020) یعنی ترس از بیمار شدن و نداشتن کمک فوری و فرد در این موقعیت اضطراب و نگرانی شدید راتجربه می‌کند (Tukiainen, 2016). تصمیم‌گیری‌های مؤثر، آماده ساختن ذهنی دانش آموزان برای پاسخ مقتضی به تغییر و پیشبرد روابط انسانی کارآمد از نظریه‌های مطرح شده در این حیطه هستند (cheragi.etal, 2019). چالش‌های پیچیده، موازی و غافلگیر کننده باعث شد که تمرکز مدیران آموزشی بر کارایی و اثربخشی سازمانی آموزشی جهت تغییرات پایدار اجتماعی افزایش یابد. در جهت بهزیستی روان‌شناختی و حمایت اجتماعی مؤثر جهت تامین امنیت روانی

دانش آموزان اطلاع رسانی کنند. یکی از این راهبرد ها درگیر شدن خانواده‌ها و ارتباط مجازی و همزمان افزایش سطح سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی خانواده‌ها و والدین بود که آموزش پرورش تا بخشی عملکرد خوبی در برخی کشور ها داشته است (Zhao et al, 2021) به دلیل این اهمیت مطالعاتی شکل گرفته است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

(Akbarvand, Mirhashmi and Beshardoost.2022) بین انعطاف پذیری شناختی و حمایت اجتماعی با اضطراب بیماری کووید-۱۹ ارتباط منفی و معناداری مشاهده شد. با استفاده از روش بوت استراپ، نقش میانجی حمایت اجتماعی بین انعطاف‌پذیری شناختی با اضطراب بیماری تأیید شد (Mousavi and Fathi Chegini.2022). نتایج نشان‌دهنده این است که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ترس از کووید-۱۹، اثر منفی و معنی‌داری بر بهزیستی روان‌شناختی پرستاران داشته است (Hassanpour.2022). نتایج نشان داد اعتیاد به اینترنت و امنیت روانی با بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری دارد به‌طوری‌که بخش زیادی از بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان توسط اعتیاد به اینترنت و امنیت روانی تبیین می‌شود. با کاهش یا افزایش اعتیاد به اینترنت و امنیت روانی، بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان کاهش یا افزایش می‌یابد. (karbolayi.2022) نتایج نشان داد که متغیرهای ارزیابی مجدد تنظیم هیجان، انعطاف‌پذیری شناختی و ذهن‌آگاهی با بهزیستی روان‌شناختی رابطه مثبت و معنادار دارند و رابطه مؤلفه سرکوبی تنظیم هیجان با بهزیستی روان‌شناختی منفی و معنادار بود (Mehdi.2022). یافته‌ها نشان داد حمایت اجتماعی ادراک‌شده در آموزش‌های مجازی بر بهزیستی روان‌شناختی تأثیری مثبت و معنادار به میزان ۳۴۲/۰، حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر تاب‌آوری تأثیری مثبت و معنادار به میزان ۸۲۰/۰ و تاب‌آوری بر بهزیستی روان‌شناختی تأثیری مثبت و معنادار به میزان ۵۳۷/۰ دارند. (Moradi. 2022) نتایج نشان داد: بهزیستی روان‌شناختی با ترس از کرونا و احساس تنهایی رابطه منفی و معنادار و با حمایت اجتماعی ادراک‌شده در آموزش مجازی صحیح رابطه مثبت معنادار دارد. (Villani et al.2021) یافته‌ها نشان داد که از حجم نمونه ۵۰۱ نفری ۳۵/۳۳ درصد مضطرب و ۷۲/۹۳ درصد افسرده بودند. بیش از ۹۰٪

از پاسخ دهندگان درک خوبی از اقدامات پیشگیرانه داشتند، علی‌رغم این که بیش از ۷۰٪ از عدم امکان ملاقات فیزیکی با دوستان و فامیل رنج می‌بردند. حدود ۵۵ درصد از دانش‌آموزان مایل بودند برای مقابله با این بیماری همه‌گیر مشارکت بیش‌تری داشته باشند. (Schwartz et al. 2020) تجزیه و تحلیل چند متغیره نشان داد که شاخص‌های استرس با نگرانی‌های رفتاری گزارش شده در آموزش مجازی شامل (مثلاً مشکلات رفتاری، عاطفه منفی و شناختی / بی‌توجهی) همبستگی مثبت و معناداری دارند و برانگیختگی استرس (مانند مشکلات خواب، بیش‌هوشیاری) و اریانس قابل توجهی در نگرانی‌های رفتاری ایجاد می‌کند. (Anjana, Suresh, Sachin & Poornima. 2020). یافته‌ها نشان دادند شیوع نوموفوبیا ۱۰۰ درصد بود و بر اساس شدت، ۶۵/۹ درصد از دانشجویان نوموفوبیا متوسط داشتند. (Notara, Vagka, Gnardellis & et al. 2020) یافته‌ها نشان داد که نوموفوبیا در بین ۱۵.۲٪ - ۹۹.۷٪ از شرکت‌کنندگان وجود دارد. یافته‌های تحقیق حاکی از افزایش عوارض جانبی روانی، عاطفی، اجتماعی و فیزیکی ناشی از استفاده بیش از حد از گوشی‌های هوشمند است. (Kashfi, 2020) در نتایج پژوهش کیفی خود اعلام کرد فن‌آوری در دوره‌های مجازی مدیران آموزشی، اعتماد اجتماعی و حمایت اجتماعی از دانش‌آموزان با (ثبات، وفاداری، شایستگی، یکپارچگی، گشودگی) رابطه مثبت دارد (sadgi.etal, 2019) ابعاد سلامت فکری، کمال‌گرایی، ارتباطات، تعهد، توانایی فردی، سلامت روانی و اجتماعی، در حوزه شایستگی‌های عمومی، با ابعاد شخصیت مدیریتی، ارتباطات مدیریتی، مهارت‌های مدیریتی و رهبری در حوزه شایستگی‌های مدیران آموزشی و معلمان ارتباط دارد. (cheragi.etal, 2019), نه مقوله محوری اجرائی، تصمیم‌گیری، رهبری، ادراکی، ارتباطی، کار تیمی، مدیریت افراد مشخص شدند و در نهایت در کدگذاری گزینشی در سه بعد شایستگی مدیریتی، شایستگی‌های گروهی و شایستگی‌های فردی در ایجاد بهزیستی روان‌شناختی و حمایت اجتماعی نقش دارد. (Nacife, 2019) نشان دادند دو عامل تعاملی ۱. سیاست، ادراک، ساختار، تغییرات، ارتباطات، رهبری، تعارض، عدالت و شفافیت و ۲. انگیزه، فرهنگ، نگرش، گروه و شناخت شناسایی شدند که بنابراین می‌توان گفت بین متغیرها همبستگی با بهزیستی روان‌شناختی و حمایت اجتماعی ادراک وجود دارد و

می‌توان از آن‌ها به‌عنوان یک استراتژی برای ارزشیابی استفاده نمود. مؤلفه‌ها و شاخص‌های ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای مدیران آموزشی شامل ارزش، انگیزش، تکنولوژی و فن‌آوری، مدیریتی، دانش، مهارت‌های میان‌فردی و ویژگی‌های شخصیتی است که در زمینه کاهش استرس، افزایش بهزیستی روان‌شناختی در تصمیم‌گیری‌ها کمک بسیار شایانی نماید. (Asgari, ۲۰۱۸) در پژوهشی به شناسایی شایستگی‌های کلیدی مدیران و ارائه الگویی در این زمینه نشان داد شایستگی‌های فردی، حمایت اجتماعی، شایستگی‌های مدیریتی رهبری، بینشی روانی شناختی دانش‌آموزان، شایستگی‌های دانشی، در فضای مجازی مؤثر است. از چالش‌های آموزش مجازی در مدارس می‌توان به زیرساخت‌های فنی اشاره کرد که متأسفانه پیشرفت چندانی در تقویت این بخش صورت نگرفته است. هدف کلی پژوهش، بررسی برآزش مدل بهزیستی روان‌شناختی بر اساس استرس کرونا، نوموفوبیا و اعتیاد به اینترنت با واسطه‌گری حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی در دختران دانش‌آموزان دوره دوم مقطع متوسطه است. هم‌چنین می‌توان به نیاز و ضرورت توسعه مدارس مجازی خصوصاً در بحران‌ها و اپیدمی‌هایی مانند بحران کوید ۱۹ اشاره کرد که در واقعیت نشان داد که باید مدارس در همه مقاطع و بخش‌های آموزشی مهم کشور به ضرورت مجازی تقویت و توسعه یابند که این توسعه نیازمند استخدام معلمان و مدیران شایسته است.

هدف پژوهش حاضر بررسی این سؤالات است:

۱) آیا مدل بهزیستی روان‌شناختی با توجه به متغیرهای استرس کرونا، اعتیاد به اینترنت و نوموفوبیا از طریق حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی از برآزش مناسبی برخوردار است؟

۲) آیا استرس کرونا با واسطه‌گری حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر بهزیستی روان‌شناختی تأثیر دارد؟

۳) آیا اعتیاد به اینترنت با واسطه‌گری حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر بهزیستی روان‌شناختی تأثیر دارد؟

۴) آیا نوموفوبیا با واسطه‌گری حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر بهزیستی روان‌شناختی تأثیر دارد؟

روش

روش پژوهش توصیفی همبستگی با هدف دستیابی به مدل از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان ۱۵-۱۹ ساله شهر ساوه بود که در نیمسال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ مشغول به تحصیل بودند که بدین منظور تعداد ۲۹۰ نفر آزمودنی به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف فرم کوتاه (۲۰۰۲)، مقیاس استرس کرونا سلیمی و همکاران (۱۳۹۹)، پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸)، پرسش‌نامه نوموفوبیا یلدریم کوریا (۲۰۱۵)، مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده چند بعدی زیمت و همکاران (۱۹۸۸) استفاده شد و در نهایت جهت پردازش داده‌ها از spss22، Amos^{۲۶} استفاده شد و در نهایت یک الگو سازی با ا صلی‌ترین مؤلفه‌های مدارس مجازی مورد برآزش قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

فرضیه یک: استرس کرونا بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان اثر مستقیم دارد.

جدول (۱). ضرایب و معناداری اثر مستقیم استرس کرونا بر بهزیستی روان‌شناختی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره معناداری	سطح معنی‌داری
بهزیستی روان‌شناختی	استرس کرونا	مستقیم	-۰/۶۸	-۰/۳۳	-۳/۰۴	۰/۰۰۱

آنچه از نتایج جدول فوق برمی‌آید این است که استرس کرونا اثر مستقیم معنادار بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارد. رابطه استرس کرونا با بهزیستی روان‌شناختی به صورت مستقیم برابر $t = -۳/۰۴$ و $\beta = -۰/۳۳$ است بنابراین در ارتباط با وجود رابطه بین استرس کرونا و بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید قرار می‌گیرد ($p < 0.05$).

آزمون فر ضیه دوم: اعتیاد به اینترنت بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان اثر مستقیم دارد.

جدول (۲). ضرایب و معناداری اثر مستقیم اعتیاد به اینترنت بر بهزیستی روان‌شناختی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره معناداری	سطح معنی‌داری
بهزیستی روان‌شناختی	اعتیاد به اینترنت	مستقیم	-۰/۸۹	-۰/۵۰	-۴/۲۲	۰/۰۰۱

آن‌چه از نتایج جدول فوق برمی‌آید این است که اعتیاد به اینترنت اثر مستقیم معنادار بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارد. رابطه اعتیاد به اینترنت با بهزیستی روان‌شناختی به صورت مستقیم برابر $t = -4/22$ و $\beta = -0/50$ است بنابراین در ارتباط با وجود رابطه بین اعتیاد به اینترنت و بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید قرار می‌گیرد ($p < 0.05$).

فرضیه سوم: نوموفوبیا بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان اثر مستقیم دارد.

جدول (۳). ضرایب و معناداری اثر مستقیم نوموفوبیا بر بهزیستی روان‌شناختی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره معناداری	سطح معنی‌داری
بهزیستی روان‌شناختی	نوموفوبیا	مستقیم	-۰/۵۳	-۰/۲۱	-۲/۸۱	۰/۰۰۳

آن‌چه از نتایج جدول فوق برمی‌آید این است که نوموفوبیا اثر مستقیم معنادار بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارد. رابطه نوموفوبیا با بهزیستی روان‌شناختی به صورت مستقیم برابر $t = -2/81$ و $\beta = -0/21$ است بنابراین در ارتباط با وجود رابطه بین نوموفوبیا و بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید قرار می‌گیرد ($p < 0.05$).

فر ضیه چهارم: حمایت اجتماعی ادراک شده، سر سختی روان‌شناختی، انعطاف‌پذیری شناختی نقش میانجی بر روابط بین اعتیاد به اینترنت و بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارند.

برای آزمون این فرضیه از آزمون اثر میانجی سوبل استفاده شد.

جدول (۴). ضرایب و معناداری اثر غیرمستقیم اعتیاد به اینترنت بر بهزیستی روان‌شناختی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره سوئل	سطح معنی‌داری
بهزیستی روان‌شناختی	اعتیاد به اینترنت	به واسطه حمایت اجتماعی ادراک شده	-۰/۵۶	-۰/۲۴	۲/۲۱	۰/۰۰۱
بهزیستی روان‌شناختی	اعتیاد به اینترنت	به واسطه سرسختی روان‌شناختی	-۰/۵۴	-۰/۲۳	۲/۱۸	۰/۰۰۱
بهزیستی روان‌شناختی	اعتیاد به اینترنت	به واسطه انعطاف‌پذیری شناختی	-۰/۴۹	-۰/۲۰	۲/۱۳	۰/۰۰۱

آن‌چه از نتایج جدول فوق برمی‌آید این است که اعتیاد به اینترنت اثر غیرمستقیم به واسطه حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر بهزیستی روان‌شناختی داشته است بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اثر میانجی حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی در ارتباط بین اعتیاد به اینترنت با بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با ۹۵ درصد اطمینان تأیید می‌شود ($p < 0.05$).

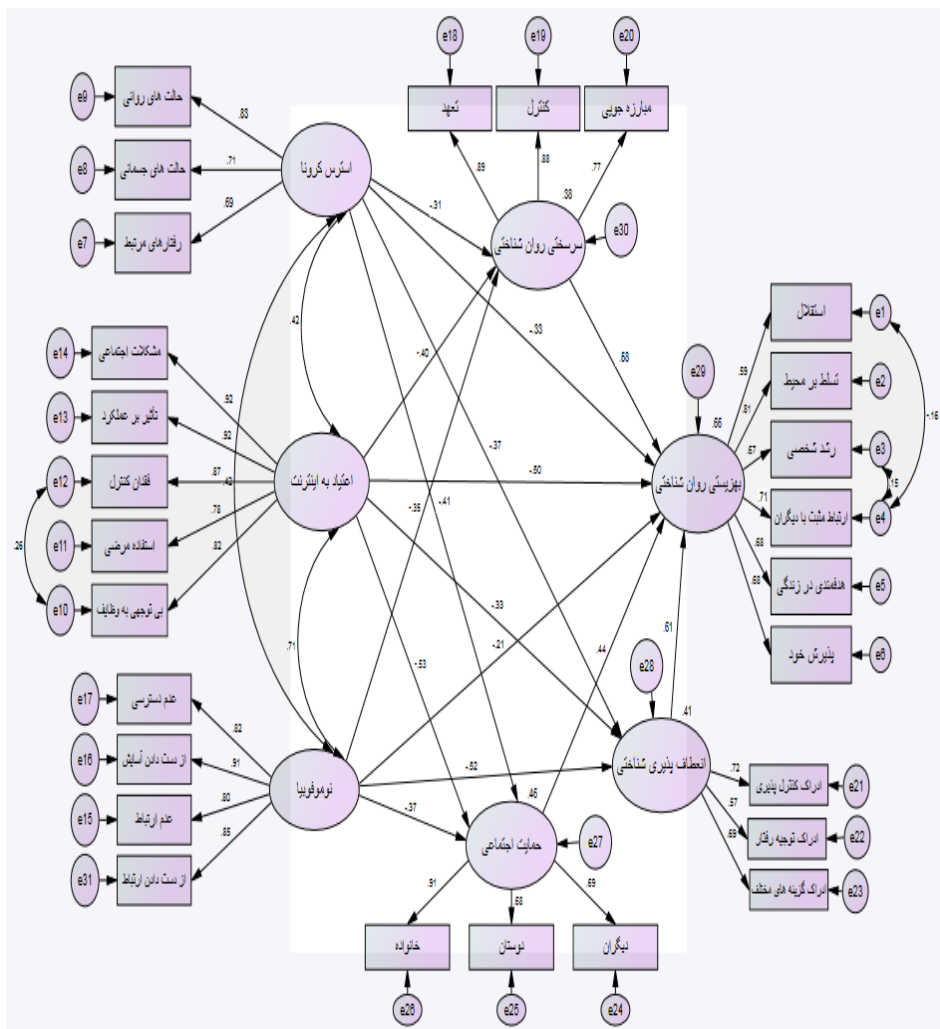
فرضیه پنجم: حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی نقش میانجی در روابط بین نوموفوبیا و بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارند.

جدول (۵). ضرایب و معناداری اثر غیرمستقیم نوموفوبیا بر بهزیستی روان‌شناختی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	نوع اثر	ضریب استاندارد نشده	β استاندارد شده	آماره سوئل	سطح معنی‌داری
بهزیستی روان‌شناختی	نوموفوبیا	به واسطه حمایت اجتماعی ادراک شده	-۰/۴۱	-۰/۱۶	۲/۰۹	۰/۰۰۱
بهزیستی روان‌شناختی	نوموفوبیا	به واسطه سرسختی روان‌شناختی	۰/۴۶	-۰/۲۰	۲/۱۴	۰/۰۰۱
بهزیستی روان‌شناختی	نوموفوبیا	به واسطه انعطاف‌پذیری شناختی	-۰/۶۷	-۰/۳۲	۳/۰۵	۰/۰۰۱

آن‌چه از نتایج جدول فوق برمی‌آید این است که نوموفوبیا اثر غیرمستقیم به واسطه حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر بهزیستی روان‌شناختی داشته است

بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر اثر میانجی حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی در ارتباط بین نوموفوبیا با بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با ۹۵ درصد اطمینان تأیید می‌شود ($p < 0.05$).

جدول (۷). شاخص‌های برازش الگوی پیشنهادی و الگوی نهایی

شناسه‌های برازش	χ^2/df	GFI	PCFI	PNFI	CFI	IFI	RMSEA
الگوی نهایی پژوهش	۱/۹۵۴	۰/۹۳۵	۰/۷۹۴	۰/۷۸۳	۰/۹۱۶	۰/۹۳۴	۰/۰۵۳

*میزان قابل قبول شاخص‌ها CFI, GFI, IFI, PCFI, PNFI ($>.5$), RMSEA ($>.8$), CMIN/DF (<3) خوب، <5 قابل قبول)

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که شاخص‌های برازش مدل در مجموع از وضعیت مطلوبی بهره‌مندند و می‌توان عنوان نمود که با توجه به برازش مدل پژوهش، فرضیه کلی پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر باهدف مدل حمایت اجتماعی ادراک شده و بهزیستی روان‌شناختی بر اعتیاد به اینترنت در آموزش مجازی (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دوره دوم مقطع متوسطه شهرستان ساوه) انجام شده است. در این بخش به تحلیل نتایج هریک از فرضیه‌ها و تبیین آن‌ها می‌پردازیم. در تحلیل نتایج فرضیه اول می‌توان بیان کرد که حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی، نقش میانجی بر روابط بین اعتیاد به اینترنت و بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارند. نتایج به‌دست آمده از طریق آزمون اثر میانجی سوبل نشان داد: اعتیاد به اینترنت اثر غیرمستقیم به واسطه حمایت اجتماعی ادراک شده، سرسختی روان‌شناختی و انعطاف‌پذیری شناختی بر بهزیستی روان‌شناختی داشته است بنابراین تحلیل سرسختی روان‌شناختی، انعطاف‌پذیری شناختی و حمایت اجتماعی ادراک شده در ارتباط بین اعتیاد به اینترنت با بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید قرار گرفت. در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان کرد که بر اساس نظریهٔ مبادله، اگر رفتاری عوامل تقویت‌کننده مثبت یا منفی را به دنبال داشته باشد، احتمال تکرار آن بیش‌تر خواهد بود. عشق، هیجان، تسلی فیزیکی و عاطفی و مادی، فرار از واقعیت‌ها، تمام این‌ها پاداش‌های مفروض هستند. اگر شخصی به دنبال این خوشی‌ها باشد و بیاموزد که اینترنت فراهم‌کننده فرصتی برای فرار یا دریافت عشق یا داشتن سرگرمی است، احتمالاً در مقطع زمانی بعدی که این نیازها را احساس می‌کند به اینترنت روی خواهد آورد. این امر خود باعث تقویت این حالت می‌شود و چرخه هم‌چنان ادامه می‌یابد. با نتایج پژوهش‌های (Akbarvand, Mirhashmi, Mehdi.2020, karbolayi. 2020, and Beshrdoost.2020) هم‌سو بود. در تبیین نقش بهزیستی روان‌شناختی بر نوموفوبیا ضرورتی است نگاهی نیز به نقش انعطاف‌پذیری روان‌شناختی نیز داشته باشیم. سبک شناختی غیرانعطاف‌پذیر باعث تقویت حالت منفی از طریق ایجاد سوگیری در پذیرش خودکار افکار ناکارآمد می‌شود. افرادی که انعطاف‌پذیری بیش‌تری در زندگی دارند، می‌توانند موقعیت‌های سخت را به‌عنوان موقعیت قابل کنترل در نظر بگیرند و

در مواجهه با رویدادهای زندگی و رفتار افراد، توانایی چندین توجیه جایگزین را داشته باشند و در موقعیت‌های سخت بتوانند به راه‌حل‌های جایگزین فکر کنند. ظرفیت در مقابله منجر به بهبود سازگاری با شرایط زندگی می‌شود. حمایت اجتماعی ادراک شده یکی از عوامل پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار اعتیاد به اینترنت است. در تبیین این یافته می‌توان گفت به‌نظر می‌رسد زمانی که فرد از سوی اجتماع و خانواده حمایت مناسبی دریافت نمی‌کند ممکن است دچار این تحریف شناختی شود که هیچ‌کس او را دوست ندارد و به او اهمیت نمی‌دهد و لذا احساس بی‌ارزشی و پوچی نماید و ناخودآگاه ترجیح دهد که در اینترنت وقت خود را بگذراند و به طریقی از احساس پوچی و کمبود عزت نفس، رهایی یابد و با ایجاد روابط مجازی به گریز از این واقعیت پردازد. نوجوانانی که در روابط واقعی میان فردی، توفیق چندانی ندارند از طریق اینترنت قادر می‌شوند بی‌آنکه چهره خود را برملا کنند روابط گسترده‌ای را برقرار کنند و احساسات خویش را بروز دهند و از این طریق در صدد ارضای نیاز به حمایت و محبت درآیند بنابراین هر چه قدر میزان حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی نزدیکان به‌ویژه خانواده بیش‌تر باشد اعتیاد به اینترنت کم‌تر دیده می‌شود. افرادی که توانایی تفکر انعطاف‌پذیر دارند از توجیهات جایگزین استفاده می‌کنند. چارچوب فکری خود را به صورت مثبتی بازسازی می‌کنند و موقعیت‌های چالش‌انگیز یا رویدادهای استرس‌زا را می‌پذیرند و نسبت به افرادی که انعطاف‌پذیر نیستند از نظر روان‌شناختی بهزیستی بیش‌تری دارند. بنابراین می‌توان گفت انعطاف‌پذیری شناختی به‌عنوان یک عاملی کلیدی در پردازش اطلاعات و نحوه برخورد شناختی با محرک‌ها، چنانچه از سطح پائینی برخوردار باشد، می‌تواند زمینه ساز اعتیاد به تلفن همراه و نوموفوبیا باشد (Notara, Vagka, Gnardellis & et al.2020) چنانچه کنش‌های متقابل مناسب و سازنده بین والدین و فرزندان برقرار شود نوجوانان ارتباط مناسبی با خانواده خود داشته‌اند ارضای نیازهای خود را در خانواده پیگیری نموده مشکل خود را با اعضای خانواده در میان بگذارد و کم‌تر به اینترنت گرایش پیدا کرده و کم‌تر دچار آسیب‌های ناشی از وابستگی به اینترنت شود (Villani et al.2021) اما چنانچه ارضای خانواده نقش خود را در حمایت اجتماعی از فرزندان به خوبی ایفاء نکنند ارضای خانواده نتواند تعاملات گرم و صمیمی برقرار سازند فرد احساس تنهایی عاطفی را تجربه می‌کند و برای برطرف کردن خلاء خود به اینترنت پناه می‌برد و استفاده افراطی از اینترنت را به‌عنوان یکی از راهکارهای نادرست برای حل مسئله در اولویت قرار می‌دهد (Anjana, Suresh, Sachin). (Notara, Vagka, Gnardellis & et al.2020) (Schwartz et al.2020) (Poornima.2020). براساس نظریه تأثیر مستقیم حمایت اجتماعی

صرفاً داشتن حمایت اجتماعی برای سلامتی مفید است و برعکس، نداشتن یا فقدان حمایت اجتماعی دارای تأثیرات منفی در سلامتی است اما میزان حمایتی را که فرد از سوی خانواده و افراد مهمی که در زندگی وجود دارد و ادراک می‌کند باعث می‌شود فرد احساس ارزشمند بودن کند و احساس کند عضو یک شبکه اجتماعی است که می‌تواند در آن با دیگران رابطه داشته باشد و ارتباطات ارزشمندی را نیز تثبیت کند. درگیری افراد در شبکه‌های مختلف اجتماعی از جمله شبکه‌های خانواده، دوستی و همسایگی منابع حمایتی فراهم می‌کند که با جذب بیش‌تر در این شبکه‌ها افراد شرایط مطلوب به دست می‌آورند و ضعف در پیوند اجتماعی خصوصاً خانواده که در نوجوانی اثر فزاینده‌ای بر فرد دارد، می‌تواند منجر به اعتیاد فرد به اینترنت شود. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان محدود بودن جامعه آماری پژوهش روی دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان (متوسطه دوم) است که امکان تعمیم‌دهی نتایج به دست آمده به سایر جوامع از لحاظ جنسیت و پایه تحصیلی را کم می‌کند. اگرچه کاربرد مدل‌یابی معادلات ساختاری، امکان ارزیابی مدل‌های پیچیده را فراهم می‌آورد، با این حال این رویکرد مبتنی بر همبستگی بود و ماهیت مقطعی دارد و بنابراین، نمی‌توان استنباط‌های علی‌مبتنی بر روابط علت و معلولی داشت. برای استنباط روابط علی انجام مطالعات طولی نیاز است. زیاد بودن پرسش‌های پرسش‌نامه‌ها به طولانی شدن زمان اجرای آن انجامید که می‌توانست بر میزان دقت پاسخ‌های شرکت‌کنندگان اثر بگذارد. محدودیت‌های سازمان آموزش و پرورش که امکان دسترسی محقق به تمام مدارس جهت انجام تحقیق را به شکل مواجهه کرد. با توجه به این که سازمان آموزش و پرورش تمایل زیادی به همکاری با دانشجویان تحصیلات تکمیلی نداشت، گرفتن نامه و انجام مراحل اداری چندین هفته انجام پژوهش را به شکل مواجهه کرد. محدودیت بعدی عدم تمایل به همکاری مدارس با پژوهشگر بود. با توجه به اطمینان خاطر دادن به مدیران مدارس جهت رعایت نکات اخلاقی و درج نمودن نام افراد در تحقیق، مدیران مدارس به سختی حاضر به همکاری با پژوهشگر شدند.

References

- Akbarvand, M.; Mirhashemi, T.; Bashardost, S. . (2021). Structural model of COVID-19 anxiety based on perceived stress with the mediating role of perceived social support in students. *Psychology Development* . 11(4): 193-204.[In Persian]
- Al-Rabiaah, A., Temsah, M. H., A. A., Hasan, G. M., Al-Zamil, F., Al-Subaie, S et al. (2020). Middel East respiratory syndrome-corona virus (MERS-CoV) associated stress among medical student at auniversity teaching hospital in Saudi Arabia. *Journal of Infection and Public Health*, 13(5): 687-691
- Amani,Fatemeh, Zamani Moghadam, Afsaneh, Nasiri Gharghani, Babak, Sorani Yancheshmeh, Reza, Mosleh, Maryam. (2018).Provide a model to enhance the professional competence of university educational administrators. *Medicine and Cultivation*, 28 (4), 52-68. 2. .[In Persian]
- Asgari,Nasser(2018).Designing a model for selection and development of managers' competencies, *Quarterly Journal of Business Management*, University of Tehran, Volume 11, Number 3, pp. 504-485. 7. .[In Persian]
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry research*, 112934
- Charron,N. Carl, F. & Lapuente, V.(2015).Measuring Meritocracy in The public sector in Europe University of Gothenburg,Sweden.
- Cheraghi,Nasrin, Batmani, Fardin, Shirbegi, Nasser. (2019).Analysis of competencies of smart school principals based on data foundation theory. *New Approach in Educational Management*, 11 (45), 57-80 3. .[In Persian]
- Deci, G.,Ryan, M. S.(2019).what makesprofessional development effective? Results from anational sample of teachers, *American Educational Research Journal*, 38 (1).
- El Asame,M. Wakrim, M.(2017).Towards a competency model: A review of the literature and the competency standards. Springer. *Educ Inf Technol*. DOI 10.1007/s10639-017-9596-z.1-12.
- Fumero, A., Peñate, W., Oyanade, C., & Porter, B. (2020). The Effectiveness of Mindfulness-Based Interventions on Anxiety Disorders. A Systematic Meta-Review. *Investigation in Health Psychology and Educational*. 10(2): 704-719
- Hassanpour, Masoumeh . (2021). Investigating the relationship between internet addiction and mental security with psychological well-being of students in multi-grade and combined classes. *Scientific Journal of Farhangian University*. 1(1): 85-92.[In Persian]
- Hassanzadeh, Ramadan, Ghasemi, Fahimeh.(2017).The relationship between addiction to virtual social networks and time perspective and students' mental health. *Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 9 (1 (33)), 99-112. .[In Persian]

- Karbalai, M.; Yazdanbakhsh, K.; Karimi, P. . (2021).. Predicting psychological well-being based on emotion regulation, cognitive flexibility, and mindfulness in cancer patients. Payam Noor University Health Journal. 10(37):14-160.[In Persian]
- Karimi, Mina.(2020).Phenomenological analysis of the lived experiences of professors and students of virtual education in the Iranian higher education system. Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences, 11 (4 (44)), 153-174. .[In Persian]
- Kashif, Hassan.(2020).Analysis of the technological role of organizational transparency in order to increase the organizational trust of the managers of the Islamic Azad University of Mazandaran province. Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences, 12 (2 (46)), 69-88. .[In Persian]
- Kikha, Ahmad. (2019).Presenting a model of competencies of managers in the University of Medical Sciences. Medicine and Cultivation, 29 (1), 24-36. 8. .[In Persian]
- Koshnamak ,bheoz; Iranzadeh, Soleiman; Taghizadeh, Houshang (2019) .Designing a competency model for selecting managers in service organizations and determining the competency of managers appropriate to the organization, decision making and operations research, 5 (1), 83-98. 4.
- Li, S., Wang, Y., Xue, J., Nan Zhao, N., Zhu, T. (2020). The Impact of COVID-19 Epidemic Declaration on Psychological Consequences: A Study on Active Weibo Users. Int. J. Environ. Res. Public Health 2020, 17(6), 2032; <https://doi.org/10.3390/ijerph17062032>
- Mehdi, Mohammad; Ghaffari, Hassan; Ahang, Farahnaz; Shayani, Morteza; Pouranjanar, Golbahar . (2021). Investigating the effect of perceived social support on psychological well-being with the mediating role of resilience. Journal of Military Psychology. 12(47): 7-26.[In Persian]
- Moradi, Neda; Sajjadian, Ilnaz . (2021). The mediating role of loneliness in the relationship between fear of corona and perceived social support with psychological well-being of male junior high school students during the corona pandemic. Quarterly Journal of Research in the Educational System. 15(55): 51-62.[In Persian]
- Mousavi, Seyed Najm al-Din; Fathi Chegini, Fariborz . (2021). Investigating the effect of fear of Covid- ۱۹On the psychological well-being of nurses with the moderating role of resilience. Journal of the Iranian Society of Ergonomics and Human Factors Engineering. 9(4) :146 - 136.[In Persian]
- Nacife,J.M. (2019).The Meritocratic Organizational Behavior for Management in Educational Organizations,European Journal of Scientific Research,152(1):93 10
- Porter, L.W. Lawler, E. (2017). Impact of virtual education courses on the performance of good managers,Journal of Ramaya Publishing, Malaysia, 1(7):1-

- Rayian.B.(2019).Explore the Development of school principals, collaboration , and time on research. *Scientometrics*, 85(2), 582-594.
- Sabzh, Batool(2020). Factors Affecting the Tendency to Virtual Social Networks: A Case Study of Farhangian University Students. *Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 11 (3 (43)), 5-25.[In Persian]
- Sadeghi, Ahmad; Mohammad Khani, Kamran; Hosseini, Mohammad (2020). Identifying and explaining the dimensions, components and indicators of managers' competencies and comparing them with the current situation of the Tax Affairs Organization, *Education and Human Resources Development*, 28:136-115 .[In Persian.]
- Stufano, A., Lucchese, G., Stahl, B., Grattagliano, I., Dassisti, L., Lovreglio, P., Flöel, A., Iavicoli, I. (2022). Impact of COVID-19 emergency on the psychological well-being of susceptible individuals .*Scientific reports journal*. 12(1): 1-10. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-15357-6>
- Taghvaei Yazdi, Maryam(2020).Structured Analysis of E-Learning Culture in Educational Systems: An Approach to Covid Crisis 19 .*Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 12 (2 (46)), 109-134. [In Persian]
- Tukiainen, T.(2016)Influence of Information and Communication Technology on Manager's Competency, *An International Journal*, 6(1): 47-52.
- Vargas-Halabi, T., Mora-Esqivel, R., & Siles, B.(2017).Entrepreneurial competencies:development and validation of a measurement scale. *European Journal of Management and Business Economics*, 26(1), 86-111.
- Villani, L., Pastorino, R., Molinari, E., Anelli, F., Ricciardi, W., Graffigna, G., & Boccia, S. (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on psychological well-being of students in an Italian university: a web-based cross- sectional survey. *Globalization and Health*. 17(39): 2-14.
- Winzer, R., Vaez, M., Lindberg, L., Sorjonen, K. (2021). Exploring associations between subjective well-being and personality over a time span of 15–18 months: a cohort study of adolescents in
- Young, M.D.(2017) .The rise of the meritocracy. Routledge
- Zhao, Y., Wang, N., Li, Y., Zhou, R., & Li, S.(2021).Do cultural differences affect users' e- learning adoption? A meta- analysis. *British Journal of Educational Technology*, 52(1), 20-41.